

2018 őszi

ÉLET A BAUXIT UTÁN

*Gazdaságföldrajzi változások Kincsesbányán
1990-től napjainkig*

Papp Béla

ELTE TTK FFI SZAKMÓDSZERTAN KÖZPONT
FÖLDRAJZ TANTÁSKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

ÉLET A BAUXIT UTÁN

Gazdaságföldrajzi változások Kincsesbányán 1990-től napjainkig

Kincsesbánya területi integritását, lakosságának és gazdaságának növekedését a bauxitbányászatnak köszönhette. A településen szinte minden a bányászati tevékenység köré szerveződött. Azonban 58 év munka és 23 millió tonna bauxit kitermelése után, 1999. augusztus 6-án, délelőtt 10 órakor megszűnt a bányászati tevékenység.

Milyen okok vezettek a termelés felfüggesztéséhez? Milyen szerepet játszott ebben a gazdasági rendszerváltás és a korábbi kereskedelmi partnerek elvesztése? Hogyan képes egy kis hegyvidéki település újradefiniálni önmagát és kiutat találni abból a gazdasági és morális összeomlásból, ami a bányaüzemek bezárása után Kincsesbányára nehezedett? Közel 20 év távlatából fel kell tenni a kérdést: sikerült egyáltalán?

Tantervi háttér

Bár Kincsesbánya földrajzának feldolgozása számos témakörben előfordulhat, a kapcsolódási pontok mellett célszerűnek tartom a lakóhely földrajzát külön tematikai egységként kezelni, és csak az érintett témakörök tanítása után tanmenetbe illeszteni. A megfigyelhető gazdaságföldrajzi változások alapvetően a 10. évfolyamon kerülnek feldolgozásra.

Négy kapcsolódási pont említhető meg Kincsesbánya gazdaságföldrajzának tárgyalása során. A népesség- és településföldrajz tárgyköréből a településszerkezet változása és a népesség gazdasági aktivitása kapcsolható ide, amelyet a *Társadalmi folyamatok a 21. század elején* témakörben tanítunk. Áttételesen más demográfiai mutatók (népesség térbeli megoszlása, kor és nem szerinti megoszlás) is előkerülnek.

A világgazdaság jellemző folyamatai témakör erősen érintett Kincsesbánya 1990 utáni gazdasági életében. Tekintve, hogy a település gazdaságának gerincét a bauxitbányászat adta, amelynek elsődleges felvevőpiaca a Szovjet Unió volt, annak összeomlása a gazdasági

kapcsolatok elvesztését, így a település gazdaságának összeomlását is maga után vonta. Ennek értelmében, ebben a tematikai egységben a világgazdaság alakulása is érintett. Témakörök tekintetében a nemzetgazdaságok átalakuló szerepe, az állam piacgazdaságban betöltött szerepe, a gazdaság szerveződését befolyásoló természeti és társadalmi telepítő tényezők, foglalkozási átrétegződés, gazdasági szerkezet és az egyes ágazatok esetenként változó szerepkörének megismerése, és a társadalmi-gazdasági fejlettség és ennek különbségei, következményei azok, amelyeket összefüggésrendszerben kell érteni Kincsesbánya gazdaságföldrajzának tárgyalása kapcsán.

Érintett tematikai egység továbbá a *Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában* című tantervi rész. A gazdasági rendszerváltás következményeinek bemutatása ebben a szakaszban történik. Napjaink jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak megismerése szintén itt kerül elő, így talán ez a tematikai egység áll legközelebb az óraterv témájához, így külön tematikai egység híján ebben a szakaszban lenne érdemes tárgyalni.

A negyedik tematikai egység *A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában*. A területi fejlettség különbségei részénél lehet itt szerepe Kincsesbánya gazdaságföldrajzának, noha a vizsgálandó folyamatok nem lokális szinten értelmezendők ebben a tematikai egységben.

Látató tehát, hogy a lakóhely gazdaságföldrajza egy komplex téma, ahol sokrétű ismeretekre kiterjedő és logikus gondolkodásra építő tanóra tartható belőle. Ezentúl egyfajta szintézisreemtő hatással is bír, így mindennek okán célszerűnek látnám 10. évfolyam végén tanítani, minden aspektusra kitekintve nem is csupán egyetlen tanóra keretében.

Foglalkozásterv

Képzési-fejlesztési célok, fejlesztendő kompetenciaterületek:

- a rendszerezés képességének fejlesztése
- logikai gondolkodás fejlesztése
- ok-okozati összefüggések felismerése
- Az időben és térben való tájékozódási képesség fejlesztése

- digitális kompetencia
- kommunikációs kompetencia
- állampolgári kompetencia

Főbb tanulói tevékenységek:

- kooperatív munka
- interjúkészítés
- csoportmunka
- egyéni kérdezés

Szemléltető és munkaeszközök:

- projektor, számítógép, mobiltelefon, táblagép
- Internet: Google Maps, Kincseslap, vállalkozások weboldalai
- tábla, kréta

Felhasznált irodalom:

- dr. Makádi Mariann: Segédanyag a tanítási tervezetek elkészítéséhez
- Nemzeti Alaptanterv (NAT 2012), Földrajz kerettanterv 9-10. évfolyam (gimnázium)
- OFI, Földrajz 10. Tankönyv, 2018.

Óraterv

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Módszer	Munkaforma	Eszköz
2 perc	Órakezdés, csoportok kialakítása, csoportokba rendeződés,	ráhangelődés	tanári irányítás	csoportmunka	laptop, projektor
5 perc	Elméleti bevezetés: 1999 előtti időszak	ismeretek elmélyítése, rendszerezése	tanári közlés	frontális osztálymunka	laptop, projektor, PPT

3 perc	Kincsesbánya gazdasági helyzete napjainkban: általános tendenciák, éves költségvetés vonatkozó adatainak ismertetése [1.sz. melléklet]	új ismeretek átadása	tanári közlés	frontális osztálymunka	laptop, projektor, PPT
35 perc	A település főbb gazdasági szereplőinek megismerése: tevékenység feltérképezése	koordinálás, facilitálás	forráskezesés, munkaterv készítése, feladatok felosztása és megvalósításának elkezdése	csoportmunka	internet, mobiltelefon, táblagép, laptop

A csoportmunka négy tanulói csoportban valósul meg, ezek a következők:

- Építőipari tevékenységek csapat
- Alkatrészgyártás, -kezelés, raktározás és kereskedelem csapat
- Szociális és egészségügyi szolgáltatások, szabadidő csapat
- Élelmiszergyártás és –kereskedelem csapat

A csoportok kutatómunkáinak bemutatására egy következő tanóra alkalmával, négyszer 10 perces időkeretben nyílik lehetőség.

Építőipari tevékenységek csapat

Készítsetek **munkatervet** az alábbi szempontok szerint: feladatok beosztása, internetes kutatómunka, interjúkészítés, képi összehasonlítás, térképes elhelyezés, prezentáció összeállítása, bemutatás.

Térképezzétek fel, milyen építőipari vállalkozások működnek Kincsesbányán! Látogassatok el ezek **weboldalaira** és válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- Milyen tevékenységet végez, mi a fő üzleti profilja?
- Országos szinten van-e jelentősége a vállalkozásnak?
- Milyen referenciamunkái vannak?
- Mennyi munkavállalót foglalkoztat?
- Mióta és milyen formában van jelen Kincsesbányán (termelő üzemegység, raktározás, iroda, központ, stb.)

Kutatómunkátokból ne maradjanak ki az alábbi vállalkozások:

- Üveg-Ásvány Kft.
- Dolomit 2002 Bányászati Kft.
- Kincses-Gép Kft.

A feltérképezett cégetek jelöljétek be a település **térképén** (használjátok a Google Maps oldalt), valamint gyűjtsetek képeket a vállalkozások jelenlegi kinézetéről és vessétek össze olyan fényképekkel, amelyek a bauxitbányászat időszakában (1999 előtt) készültek az adott vállalkozások jelenlegi területéről! Ehhez fényképes adatbázist [ITT](#) találtok. Készítsetek ezekből összehasonlító **fotómontázst!**

Készítsetek rövid **interjút** egy általatok választott vállalkozás egy alkalmazottjával! A kérdéssor összeállításánál általános tendenciákra fókuszáljatok, kerüljétek a szakspecifikus információkat és a kényes kérdéseket! Írjatok kivonatot az interjú lényegi részéről a kérdéssorba illesztve!

Kutatómunkától végeztével összegezzétek a megszerzett információkat és készítsetek egy 10 perces, NEM PPT formátumú **prezentációt**, amelyben bemutatjátok mindent osztálytársaitoknak!

Produktum: munkaterv, tematikus térkép, fotómontázs, interjú kivonat, összegző prezentáció

Alkatrészgyártás, -kezelés, raktározás és kereskedelem csapat

Készítsetek **munkatervet** az alábbi szempontok szerint: feladatok beosztása, internetes kutatómunka, interjúkészítés, képi összehasonlítás, térképes elhelyezés, prezentáció összeállítása, bemutatás.

Térképezzétek fel, milyen alkatrészgyártó, alkatrészkezelő, ipari raktározó és kereskedő vállalkozások működnek Kincsesbányán! Látogassatok el ezek **weboldalaira** és válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- Milyen tevékenységet végez, mi a fő üzleti profilja?
- Országos szinten van-e jelentősége a vállalkozásnak?
- Milyen referenciamunkái vannak?
- Mennyi munkavállalót foglalkoztat?
- Mióta és milyen formában van jelen Kincsesbányán (termelő üzemegység, raktározás, iroda, központ, stb.)?

Kutatómunkátokból ne maradjanak ki az alábbi vállalkozások:

- Elektro-Metal Ipari Szolgáltató és Termelő Kft.
- Vákum Kft.
- Alessio Sport Wheels Promotion Hungary Kft.

A feltérképezett cégetek jelöljétek be a település **térképén** (használjátok a Google Maps oldalt), valamint gyűjtsetek képeket a vállalkozások jelenlegi kinézetéről és vessétek össze olyan fényképekkel, amelyek a bauxitbányászat időszakában (1999 előtt) készültek az adott vállalkozások jelenlegi területéről! Ehhez fényképes adatbázist [ITT](#) találtok. Készítsetek ezekből összehasonlító **fotómontázst!**

Készítsetek rövid **interjút** egy általatok választott vállalkozás egy alkalmazottjával! A kérdéssor összeállításánál általános tendenciákra fókuszáljatok, kerüljétek a szakspecifikus információkat és a kényes kérdéseket! Írjatok kivonatot az interjú lényegi részéről a kérdéssorba illesztve!

Kutatómunkától végeztével összegezzétek a megszerzett információkat és készítsetek egy 10 perces, NEM PPT formátumú **prezentációt**, amelyben bemutatjátok mindent osztálytársaitoknak!

Produktum: munkaterv, tematikus térkép, fotómontázs, interjú kivonat, összegző prezentáció

Szociális és egészségügyi szolgáltatások, szabadidő csapat

Készítsetek **munkatervet** az alábbi szempontok szerint: feladatok beosztása, internetes kutatómunka, interjúkészítés, képi összehasonlítás, térképes elhelyezés, prezentáció összeállítása, bemutatás.

Térképezzétek fel, milyen szociális és egészségügyi szolgáltatások, szabadidős vállalkozások működnek Kincsesbányán! Látogassatok el ezek **weboldalaira** és válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- Milyen tevékenységet végez, mi a fő üzleti profilja?
- Országos szinten van-e jelentősége a vállalkozásnak?
- Milyen referenciamunkái vannak?
- Mennyi munkavállalót foglalkoztat?
- Mióta és milyen formában van jelen Kincsesbányán (termelő üzemegység, raktározás, iroda, központ, stb.)?

Kutatómunkátokból ne maradjanak ki az alábbi vállalkozások:

- T+N Egészségügyi Bt.
- Platán Idősek Otthona és Ápolási Intézet

A feltérképezett cégetek jelöljétek be a település **térképén** (használjátok a Google Maps oldalt), valamint gyűjtsetek képeket a vállalkozások jelenlegi kinézetéről és vessétek össze olyan fényképekkel, amelyek a bauxitbányászat időszakában (1999 előtt) készültek az adott

vállalkozások jelenlegi területéről! Ehhez fényképes adatbázist [ITT](#) találtok. Készítsetek ezekből összehasonlító **fotómontázst!**

Készítsetek rövid **interjút** egy általatok választott vállalkozás egy alkalmazottjával! A kérdéssor összeállításánál általános tendenciákra fókuszáljatok, kerüljétek a szakspecifikus információkat és a kényes kérdéseket! Írjatok kivonatot az interjú lényegi részéről a kérdéssorba illesztve!

Kutatómunkától végeztével összegezzétek a megszerzett információkat és készítsetek egy 10 perces, NEM PPT formátumú **prezentációt**, amelyben bemutatjátok mindent osztálytársaitoknak!

Produktum: munkaterv, tematikus térkép, fotómontázs, interjú kivonat, összegző prezentáció

Élelmiszergyártás és –kereskedelem csapat

Készítsetek **munkatervet** az alábbi szempontok szerint: feladatok beosztása, internetes kutatómunka, interjúkészítés, képi összehasonlítás, térképes elhelyezés, prezentáció összeállítása, bemutatás.

Térképezzétek fel, milyen élelmiszergyártó és élelmiszerkereskedő vállalkozások működnek Kincsesbányán! Látogassatok el ezek **weboldalaira** és válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- Milyen tevékenységet végez, mi a fő üzleti profilja?
- Országos szinten van-e jelentősége a vállalkozásnak?
- Milyen referenciamunkái vannak?
- Mennyi munkavállalót foglalkoztat?
- Mióta és milyen formában van jelen Kincsesbányán (termelő üzemegység, raktározás, iroda, központ, stb.)?

Kutatómunkátokból ne maradjanak ki az alábbi vállalkozások:

- Kincses Market Kft.
- Pro Pasta Floriana Élelmiszergyártó és Kereskedelmi Kft.

A feltérképezett cégetek jelöljétek be a település **térképén** (használjátok a Google Maps oldalt), valamint gyűjtsetek képeket a vállalkozások jelenlegi kinézetéről és vessétek össze olyan fényképekkel, amelyek a bauxitbányászat időszakában (1999 előtt) készültek az adott vállalkozások jelenlegi területéről! Ehhez fényképes adatbázist [ITT](#) találtok. Készítsetek ezekből összehasonlító **fotómontázst!**

Készítsetek rövid **interjút** egy általatok választott vállalkozás egy alkalmazottjával! A kérdéssor összeállításánál általános tendenciákra fókuszáljatok, kerüljétek a szakspecifikus

információkat és a kényes kérdéseket! Írjatok kivonatot az interjú lényegi részéről a kérdéssorba illesztve!

Kutatómunkától végeztével összegezzétek a megszerzett információkat és készítsetek egy 10 perces, NEM PPT formátumú **prezentációt**, amelyben bemutatjátok mindent osztálytársaitoknak!

Produktum: munkaterv, tematikus térkép, fotómontázs, interjú kivonat, összegző prezentáció